

## **ЗАСТОСУВАННЯ ЕРГОТЕРАПІЇ У ПАЦІЄНТІВ ІЗ ХРОНІЧНОЮ СЕРЦЕВОЮ НЕДОСТАТНІСТЮ, ЩО МАЮТЬ ДЕПРЕСІЮ**

**Балаж Марія Степанівна**

*ORCID ID: 0000-0002-6710-9567*

канд. фіз.вих., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії  
*Хмельницький національний університет, Україна*

Дані статистичних досліджень останнього десятиліття свідчать про неухильне збільшення питомої ваги серцево-судинних захворювань в загальній структурі смертності населення як в Україні, так і в багатьох країнах світу. Зокрема, зростає смертність від хронічної серцевої недостатності (ХСН) [3, 9].

ХСН – це синдром, що розвивається в результаті різних захворювань серцево-судинної системи, які призводять до зниження насосної функції серця (хоча і не завжди), дисбалансу між гемодинамічною потребою організму і можливостями серця, хронічної гіперактивації нейрогормональних систем, і виявляється задишкою, серцебиттям, підвищеною стомлюваністю, обмеженням фізичної активності та надмірною затримкою рідини в організмі [9].

В останні десятиліття досягнуті певні успіхи в лікуванні ХСН. В практику впроваджені ефективні медикаментозні і високотехнологічні інвазивні методи лікування, проводяться заходи вторинної профілактики. Однак, смертність залишається високою, незважаючи на прогрес у лікуванні, приблизно 50% пацієнтів із серцевою недостатністю помирають протягом 5 років після встановлення діагнозу [3].

В останній час все більшого значення надають ролі психосоціальних факторів у розвитку, підтримці або навіть прогресуванні багатьох хвороб, що вимагає не тільки дослідження їхнього впливу на перебіг ХСН, але й врахування їх в реабілітаційному процесі.

Психіатричні захворювання поширені серед пацієнтів із ХСН, і попередні дослідження показують, що ці розлади призводять до серйозних негативних наслідків. Найбільш поширені психіатричні стани серед пацієнтів із ХСН – це депресія та тривожні розлади [1].

Клінічно значущі симптоми депресії вражають 21,5% пацієнтів із серцевою недостатністю. Ці епідеміологічні показники приблизно в два-три рази вищі порівняно із загальною популяцією [6, 7].

У хворих із ХСН за наявності виражених депресивних порушень значно підвищується ризик повторних госпіталізацій та смертельних наслідків. Зокрема, у проспективному дослідженні Jünger et al. (2005) було виявлено, що депресія є фактором ризику смерті незалежно від функціонального класу ХСН, фракції викиду лівого шлуночка та пікового споживання кисню [8].

На сьогодні існують обмежені докази ефективності фармакологічної та психотерапії у пацієнтів із серцевою недостатністю, що мають депресію [1]. Доказова база щодо застосування заходів ерготерапії в цього контингенту на даний момент ще більш обмежена, проте ряд досліджень вказують на перспективність даного напрямку.

Зокрема, у дослідженні Norberg et al. (2014) було продемонстровано, що пацієнти похилого віку з ХСН стикаються з прогресуючим погіршеннями заняттєвої

активності, що підкреслює потребу в застосуванні ефективних стратегій клієнт-центрованої ерготерапії [5].

Вважається, що депресія - це додатковий фактор зниження фізичної, психічної та соціальної активності хворих на ХСН, натомість у нещодавньому систематичному огляді було показано, що існують переконливі докази ефективності ерготерапевтичних втручань щодо повернення пацієнтів до професійної діяльності [2]. Це надзвичайно важливо, враховуючи додаткові витрати, пов'язані з психічним розладом пацієнта та відсутністю в нього роботи. Однак, жодне дослідження з тих, що були включені до мета-аналізу, не оцінювало індивідуальну орієнтовану на клієнта ерготерапію, підкреслюючи прогалину в актуальних знаннях.

В рекомендаціях Європейської спілки кардіологів з менеджменту ХСН підкреслено важливість мультидисциплінарного підходу та пацієнто-центричного підходів до кардіореабілітації пацієнтів. Все вище викладене дає підстави включити ерготерапію до переліку обов'язкових заходів кардіореабілітації осіб із ХСН та депресією [4].

Таким чином, вкрай необхідними є подальші наукові дослідження для розробки ефективних стратегій орієнтованої на клієнта ерготерапії для пацієнтів із хронічною серцевою недостатністю, які мають депресію.

### Список використаних джерел:

1. Celano, C. M., Villegas, A. C., Albanese, A. M., Gaggin, H. K., & Huffman, J. C. (2018). Depression and Anxiety in Heart Failure: A Review. *Harvard review of psychiatry*, 26(4), 175–184. Retrieved from: <https://doi.org/10.1097/HRP.000000000000162>
2. Christie, L., Inman, J., Davys, D., & Cook, P.A. (2021). A systematic review into the effectiveness of occupational therapy for improving function and participation in activities of everyday life in adults with a diagnosis of depression, *Journal of Affective Disorders*, 282, 962–973. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.12.080>.
3. Go, A. S., Mozaffarian, D., Roger, V. L., Benjamin, E. J., Berry, J. D., Blaha, M. J., ... American Heart Association Statistics Committee and Stroke Statistics Subcommittee (2014). Heart disease and stroke statistics – 2014 update: a report from the American Heart Association. *Circulation*, 129(3), e28–e292. Retrieved from: <https://doi.org/10.1161/01.cir.0000441139.02102.8>
4. McDonagh, Th. A., Metra, M., Adamo, M., Gardner, R.S., Baumbach, A., Böhm, M., ... Skibellund, A.K. (2021). ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure: Developed by the Task Force for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure of the European Society of Cardiology (ESC) With the special contribution of the Heart Failure Association (HFA) of the ESC. *European Heart Journal*, 42 (36), 3599–3726. Retrieved from: <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehab368>
5. Norberg, E.-B., Boman, K., Löfgren, B. & Brännström, M. (2014). Occupational performance and strategies for managing daily life among the elderly with heart failure, *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 21:5, 392–399, DOI: 10.3109/11038128.2014.911955
6. Sullivan, M., Levy, W.C., Russo, J.E., & Spertus, J.A. (2004). Depression and health status in patients with advanced heart failure: a prospective study in tertiary care. *J Card Fail*, 2004, 10, 390–396.
7. Rutledge, T., Reis, V.A., Linke, S.E., Greenberg, B.H., & Mills, P.J. Depression in heart failure a meta-analytic review of prevalence, intervention effects, and associations with clinical outcomes. *J Am Coll Cardiol*, 2006, 48, 1527–1537.
8. Jünger, J., Schellberg, D., Müller-Tasch, T., Raupp, G., Zugck, C., Haunstetter, A., ... Haass, M. (2005). Depression increasingly predicts mortality in the course of congestive heart failure. *European journal of heart failure*, 7(2), 261–267. <https://doi.org/10.1016/j.ejheart.2004.05.011>
9. Voronkov, L. (2018). Рекомендації Асоціації кардіологів України з діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності (2017). *Ukrainian Journal of Cardiology*, 25(3), 11–59. Retrieved from: <http://www.ucardioj.com.ua/index.php/UJC/article/view/39>